

ТАҚРИЗ

ба фишурдаи диссертатсияи доктории Қосимӣ Саъдӣ Абдулқодир дар мавзуи «Поэтикаи сурудҳои халқии тоҷикӣ» барои дарёфти дараҷаи илмии доктори илми филология аз рӯйи ихтисоси 10.01.09 – Фолклоршиносӣ

Таҳқиқу пажӯҳиши масъалаҳои поэтикии сурудҳои халқии тоҷикӣ, аз ҷумла, муҳтавою хусусияти жанрӣ, навъу намуд, нақорату вазн, қофияву радиф, бадеияту вариантнокӣ ва ғайра аз ҳар ҷиҳат муҳим ва саривақтӣ арзёбӣ мегардад. Мубрамияти мавзуи мазкур дар он аст, ки то кунун касе аз муҳаққиқон масъалаҳои поэтикии сурудҳои халқии тоҷикиро ба таври монографию алоҳида таҳқиқу баррасӣ накардааст.

Суруд яке аз жанрҳои қадимаи адабиёти гуфторӣ маҳсуб ёфта, бо муҳтассоти жанрӣ ва вижагии мусиқавияти худ дар ҳар давраи замон ҳиссиёти қалби мардумро ифода ва тасхир намудааст. Аз ин рӯ, суруд чун дигар гунаҳои адабиёти гуфторӣ муассиру таъсирбахш буда, дар ҳаёти маънавии мардум нақши бориз дорад.

Диссертатсияи доктории Қосимӣ Саъдӣ Абдулқодир ба пажӯҳишу баррасии поэтикии сурудҳои халқии тоҷикӣ ва масъалаҳои марбут ба он ихтисос дошта, диссертант ба мақсад ва вазифаҳои таҳқиқи мавзӯ ба пуррагӣ ноил гардидааст.

Диссертатсия аз муқаддима, чор боб ва хулосаву феҳристи адабиёт таркиб ёфта, аз 343 саҳифаи ҷопи компютерӣ иборат аст. Муҳаққиқ дар муқаддима мубрамияту дараҷаи омӯзиши мавзӯ, мақсаду вазифаҳои таҳқиқ, объекту сарчашмаҳои таҳқиқ, предмети таҳқиқу асосҳои назарӣю амалии таҳқиқ, навоварию нуқтаҳои ба ҳимоя пешниҳодшаванда, аҳаммияти назарӣю амалии таҳқиқ ва ғайраро мушаххасан нишон додааст, ки ҳар қисмати ба худ як андешаҳои илмию амалиро фаро гирифтаанд.

Боби аввали диссертатсия **«Истилоҳ ва хусусиятҳои жанрии сурудҳои халқии тоҷикӣ»** номгузори шуда, аз ду фасл иборат аст. Диссертант дар ин фаслҳо доир ба истилоҳи “суруд” ва муродифҳои он, хусусиятҳои жанрии сурудҳои халқӣ, аз ҷумла зержанрҳои он - тарона, бадеҳа ва даргилик таҳқиқу пажӯҳиш анҷом дода, дар асоси афкори фолклоршиносон ва мисолу далелҳои қотеъона масоили фавқуззикрро ҳаллу фасл намудааст.

Боби дуюми диссертатсия **«Гирдоварӣ, нашр ва пажӯҳиши сурудҳои халқии тоҷикӣ»** унвон дошта, ду фаслро дар бар мегирад. Дар боби мазкур масоили гирдоварӣ, нашр, пажӯҳиши сурудҳои халқии тоҷикиро ба тасвир гирифта, онҳоро ба се даста тасниф кардааст, ки ба андешаи ин ҷониб қобили қабул мебошанд. Таъкид мешавад, ки ба гурӯҳи якум мақолаҳои ҷудогона, ба гурӯҳи дуюм сарсухани маҷмуаҳо ва ба гурӯҳи сеюм рисолаҳои илмӣ дохиланд, ки муаллифон доир ба сурудҳои халқӣ андеша баён намудаанд.

Боби сеюми диссертатсия **«Анвоъ ва мавзӯҳои сурудҳои халқии тоҷикӣ»** ном дошта, нӯҳ фаслро ташкил медиҳад. Дар фасли аввали он масъалаи таснифоти сурудҳои халқии тоҷикӣ мавриди пажӯҳиши ҷиддӣ қарор гирифтааст. Диссертант сурудҳои халқии тоҷикиро аз рӯйи мавзӯ ва муҳтаво ба ҳашт гурӯҳ: а) сурудҳои маросими мавсимӣ; б) сурудҳои маросимӣ; в) сурудҳои ғиноӣ; г) сурудҳои таърихӣ; ғ) сурудҳои ҳамосӣ; д) сурудҳои ҳачвӣ; е) сурудҳои динӣ; ё) сурудҳои алла ва бачагона тасниф намуда, дар асоси андешаҳои фолклоршиносон ва намунаҳои адабиёти гуфторӣ афкорашро мустанад кардааст. Воқеан, муаллифи диссертатсия анвои сурудҳои халқии тоҷикиро аз рӯйи мазмуну муҳтаво дуруст дастабандӣ намудааст.

Боби чоруми диссертатсия **«Сохтор, воситаҳои тасвири бадеӣ, вариантнокӣ ва услуби сурудҳои халқии тоҷикӣ»** номида шуда, аз панҷ фасл таркиб ёфтааст. Сохтору нақарот, вазну қофия, радифу воситаҳои

тасвири бадеӣ, вариантнокӣю услуби сурудҳои халқӣ аз масоили мавриди баҳси муҳаққиқ маҳсуб меёбанд. Муаллиф тавассути ҳалли масоили мазкур якҷанд муҳтассоти жанрӣ ва вижагии сурудҳои халқии тоҷикиро ҳаллу фасл намуда, зикр кардааст, ки сохтор – вазн, қофия, радиф ва нақарот аз аносири зотии сурудҳои халқии тоҷикист ва онҳо дар оҳангнокии ва муסיқавияти жанри суруд нақши муҳим доранд.

Бадеияти сурудҳои халқии тоҷикӣ аз масъалаҳои дигари фасли дуҷуми боби чоруми диссертатсия мебошад. Таъкид мешавад, ки нақш ва мавқеи санъатҳои бадеии такрор, рамз, ташбеҳ, истиора, тавсиф, муболиға, параллелизм ва маҷоз дар сурудҳои халқии тоҷикӣ бештар ба назар мерасад.

Навоварӣ ва бозёфтҳои илмии диссертант дар автореферати диссертатсия тавассути нақду муҳокимаронӣ ва хулосаҳои мушаххаси илмӣ ифода ёфтаанд.

Муҳокима ва натиҷагирӣҳои диссертант дар 16 банд ба таври густурда ва муфассал ҷамъбаст гардидаанд, ки бо далелу бурҳон ва афкори ҷолибу қобили таваҷҷуҳ хулоса шудаанд.

Дар баробари ҳама муҳассанот ва муваффақиятҳои илмию пажуҳишӣ дар автореферати диссертатсия баъзе камбудию нуқсонҳо низ ба мушоҳида мерасанд, ки илоҳи онҳо арзиши диссертатсияро афзун менамояд. Аз ҷумла:

1. Дар муқаддимаи автореферат агар ҳар банди қисмати “Нуқтаҳои ба ҳимоя пешниҳодшаванда” бо як сархат (ҷанд ҷумла) ифода меёфт, беҳтар мебуд.

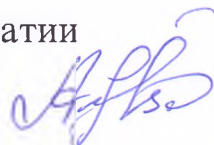
2. Дар матни автореферат дар навишти баъзе калимаҳо, аз ҷумла мантҳо (с. 20), мавиди (с. 21), тӯлонӣ (с. 29) ва рӯҳ (с. 34) қоидаҳои имлои забони тоҷикӣ риоя нагардидааст.

Нуқсонҳои ғавқуззикр ҷузъию ислоҳшаванда буда, онҳо ба ҳеч ваҷҳ арзиши илмии автореферати диссертатсияро кам намесозанд.

Хулоса, автореферати диссертатсияи доктории Қосимӣ Саъдӣ Абдулқодир дар мавзӯи «Поэтикаи сурудҳои халқии тоҷикӣ» таҳқиқи комили илмӣ махсуб ёфта, ба талаботи ҚОА-и назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ҷавобгӯст ва муаллифи он сазовори **дарёфти** дараҷаи илмии доктори илми филология аз рӯи ихтисоси 10.01.09 – Фолклоршиносӣ мебошад.

Доктори илми филология, дотсенти
кафедраи адабиёти тоҷики Донишгоҳи давлатии
Кӯлоб ба номи Абуабдуллоҳи Рӯдакӣ

 Ашурова Н. Ҷ.

«Имзои Ашурова Н. Ҷ.-ротасдиқ мекунам»:

Сардори раёсати кадрҳо ва корҳои
махсуси Донишгоҳи давлатии Кӯлоб
ба номи Абуабдуллоҳи Рӯдакӣ:

Амиров Ф.

Маълумот дар бораи иртибот:
735360, ш. Кӯлоб, кӯчаи С.Сафров 16
Донишгоҳи давлатии Кӯлоб
ба номи Абуабдуллоҳи Рӯдакӣ
Тел: (+992) 918133849

“18” май 2023